

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ІНКОРПОРАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Олег Павлович САЙНЕЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук

Стрімкі зміни в суспільстві, розвиток інноваційних технологій, мистецтва та культурних цінностей призводять й до частоті зміни нормативно-правових актів. Отже, виникає необхідність у їх певній систематизації та впорядкуванню, а однією із таких можливостей є інкорпорація. Проте, на сьогодні, даному питанню на науковому рівні приділено не достатньо уваги. Саме тому, дослідження інкорпорації слід розпочати із надання визначення такому правовому явищу, як інкорпорація.

Так, Ю. С. Шемшученко, Н. М. Оніщенко тлумачать інкорпорацію, як об'єднання нормативно-правових актів у збірники чи зібрання, розташування їх у певному порядку без зміни змісту [1]. Таким чином, основною ознакою інкорпорації було виділено відсутність впливу на текст нормативно-правового акту. Водночас, використання авторами терміну «об'єднання» викликає цілий ряд питань щодо впорядкованості та критеріїв об'єднання. Так, об'єднання може мати і хаотичний характер, що суперечить ідеї та меті систематизації, а отже й більш доцільним є використання термінів система, або ж цілісне угруповання.

Уже ширше визначення наводить Н. М. Кошіль, яка визначила інкорпорацію законодавства як зовнішнє упорядкування нормативних правових актів шляхом об'єднання їх у збірки за системно-предметним принципом або хронологічним принципом без зміни змісту, а також підготовку чинних редакцій нормативних правових актів [2, с. 66]. У даному випадку, увагу зосереджено лише на декількох можливих критеріях угруповання, хоча головним

є саме наявність критерію, що здатен об'єднати усі необхідні для досягнення певної цілі нормативно-правові акти. Крім того, доповнення щодо підготовки чинних редакцій потребує більшого обґрунтування, оскільки не зрозуміло, у чому ж полягає взаємозв'язок між чинною редакцією та інкорпорацією, що може здійснюватися за різними критеріями.

Власне трактування має О. Ф. Скакун та вказує, що інкорпорація – це спосіб систематизації, що полягає в поєднанні та розміщенні нормативно-правових актів повністю чи частково в тому чи іншому порядку (хронологічному, алфавітному, предметному) у збірники чи зібрання після певної технічної обробки без зміни їх змісту» [3, с. 385]. Тобто, інкорпорація уже розуміється частиною систематизації, що є позитивним моментом. Також, позитивним є виділення технічної зміни тексту, що обов'язково повинно здійснюватися при інкорпорації. Водночас, застосовано й новий підхід, щодо розуміння інкорпорації як способу. У Сучасному словнику української мови, спосіб тлумачиться як певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось; те, що служить знаряддям, засобом і т. ін. у якій-небудь справі, дії [4]. Таким чином, можна дійти висновку, що інкорпорація є діяльністю щодо досягнення систематизації законодавства. Проте, така думка значно обмежує систематизацію, та фактично ставить її в залежність від інкорпорації, що є не зовсім вірним. Систематизації можливо й досягти шляхом кодифікації чи консолідації, що дозволяє розглядати інкорпорацію лише, як один із видів її прояву.

У свою чергу, І. В. Борщевський стверджує, що інкорпорація — це форма систематизації законодавства, що здійснюється компетентними державними органами, їхніми посадовими особами та іншими суб'єктами, шляхом зовнішнього опрацювання та об'єднання нормативно-правових актів, у збірники чи зібрання у певному порядку без зміни їхнього змісту [5, с. 16]. Дане визначення має декілька особливостей. Так, найперше, це встановлення суб'єктів, які здійснюють інкорпорацію. Це дозволяє дійти висновку про дуалістичність природи інкорпорації, її можливість проведення як за вказівкою публічних органів влади, так й на добровільній основі. Крім того, в контексті соціального забезпечення говорити саме про зібрання нормативно-правових актів є некоректним. Оскільки, зібрання повинно мати лише одного автора із великою кількістю творів, в той час, як дане законодавство має різні ієрархічні рівні, велику кількість авторів та

різноманітних суб'єктів здійснення інкорпорації. Саме тому, більш доречним є говорити саме про збірник. Також, автор розуміє інкорпорацію, як одну з форм систематизації, тому варто більш детально дослідити дане поняття.

О. В. Зайчук вказує, що інкорпорація законодавства — це здійснюване поза правотворчим процесом, пов'язане лише із зовнішньою обробкою упорядкування законодавства, в рамках якого контрольні тексти нормативно-правових актів певного рівня об'єднуються повністю або частково в різного роду збірки в хронологічному, системно-предметному порядку без зміни їх змісту [6, с. 407]. Знову ж, здійснюється штучне обмеження інкорпорації через визначення лише декількох можливих критеріїв. Твердження щодо здійснення інкорпорації не під час правотворчого процесу є доволі спірним. Дійсно, у випадках її проведення приватними особами або ж метою інформування, інкорпорація проводиться поза правотворчим процесом. Разом з тим, інкорпорацію можливо й розглядати, як один із початкових етапів кодифікації, що робить її частиною правотворчого процесу. Також, виникає питання щодо трактування виразу «контрольні тексти», оскільки точно не зрозуміло, якими властивостями повинен володіти текст для того, щоб бути контрольним.

Н. В. Железняк наголошує, що інкорпорація законодавства полягає у повному або частковому об'єднанні в алфавітному, хронологічному, системно-предметному порядку нормативно-правових актів певного рівня в різного роду збірники, з метою забезпечення зацікавлених осіб текстами відповідних нормативних актів зі всіма їх офіційними змінами та доповненнями» [7, с. 142]. Важливим у даному визначенні є формулювання мети інкорпорації, що дозволяє окреслити її межі та відділити від інших видів систематизації. Проте, даний висновок можна зробити, лише ретельно проаналізувавши визначення. Варто наголосити, що інкорпорацію часто розглядають і як вид імплементації міжнародного законодавства, як вид рецепції. В контексті дослідження соціального забезпечення, такі тлумачення є неактуальними, оскільки не розкривають сутності самого поняття. Однак, власне, у такому понятті повинні бути встановлені чіткі визначальні властивості задля можливості використання на практиці.

На думку О. О. Гірник, інкорпорацією є форма систематизації, коли нормативні акти певного рівня об'єднуються повністю або частково у створені для широкого користування збірники чи зводи

у визначеному порядку [8, с. 235]. Не дивлячись на вірне розуміння інкорпорації, як однієї із форм систематизації, решта визначення значно звужує обсяг поняття. Так, її можна провести не лише відповідно до рівня нормативно-правового акту в системі законодавства. Крім того, збірник не обов'язково буде використовуватись на загал. Щодо соціального забезпечення, це можуть бути й документи зібрані на підприємстві щодо регулювання суспільних відносин із працівниками, що потребують соціального забезпечення, так і збірник сформований для потреб міністерства чи робочої групи парламенту щодо вдосконалення законодавства. Також, інкорпорація, проведена за певним критерієм повинна охоплювати усі необхідні елементи, в іншому ж випадку, роботу не можна вважати завершеною, а мету інкорпорації досягнутою.

Уже більш детального в контексті даного дослідження розкриває поняття інкорпорації О. А. Любчик й визначає, що інкорпорація трудового законодавства — це систематична обробка нормативного матеріалу, що склалась за роки нашої незалежності у сфері праці, для більш зручного способу використання цих норм у більш доступній, лаконічній і чіткій формі (можливо навіть порівняльній) для роботодавців, працівників і т. д., однак при цьому об'єднуючи, але не змінюючи зміст норм трудового законодавства [9, с. 345]. Дійсно, самий зміст трудового законодавства, як і законодавства щодо соціального забезпечення не повинен бути змінений. Проте, дані законодавства, на жаль, включають не лише нормативно-правові акти прийняті за часів незалежності, а отже дана ознака є невірною. Крім того, інкорпорація можлива не лише щодо нормативного, але й щодо нормативно-правового законодавства, що, власне, й підкреслює зв'язок із правом, а не лише законом. Також, метою інкорпорації не може бути лише донесення інформації, що хоч і є однією із функцій, однак скоріше похідною від сутності інкорпорації, а не визначальною для неї.

Тож, на основі проведеного дослідження наукових поглядів та виходячи із сутності законодавства щодо соціального забезпечення, можливо дійти висновку, що інкорпорація законодавства щодо соціального забезпечення — це один із видів форми систематизації, що полягає у створенні зацікавленими суб'єктами наукової діяльності або правовідносин із соціального забезпечення гармонічної, логічно структурованої та формалізованої конструкції із нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини

щодо надання соціальних послуг населенню, соціальної допомоги матеріального характеру суб'єктам, що відносяться до соціально незахищених верств населення, а також матеріального й правового забезпечення осіб, щодо яких настав соціальний ризик задля віднайдення помилок у законодавстві, стимулювання наукових пошуків їх подолання, створення бази для подальшої кодифікації з метою вдосконалення правового забезпечення та регулювання даних відносин.

Список використаних джерел

1. Шемшученко Ю. С. (гол. ред.). Юридична енциклопедія в 6 томах URL: <https://bitly.su/ObVKvrOS> (дата звернення: 25.05.2019)
2. Кошіль Н. М. Систематизація конституційного законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 - Конституційне право; муніципальне право. Одеса. 2017. 187 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. К. : Алерта, 2012. 524 с.
4. Академія наук України. Словник української мови у 20 томах. URL: <https://bitly.su/PPN6> (дата звернення: 27.06.2019)
5. Борщевський І. В. Теоретичні основи систематизації законодавства. Вісник ОНУ. 2007. №12. С. 14-23.
6. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави та права. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
7. Железняк Н. В. Проблема адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Право України*. 2004. № 11. С. 140-143.
8. Гірник О. О. Щодо проблеми удосконалення законодавства України про соціальне обслуговування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2014. № 810. С. 231-236.
9. Любчик О. А. Співвідношення кодифікації трудового законодавства з іншими формами систематизації права. *Форум права*. 2014. № 1. С. 342-346.